

N:o 74.

Af Herr S. F. Norén: Angående beviljande af ytterligare lån till sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen.

Vid 1868 års riksdag beviljades för sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen i Kinds härad, ett arbete, som beräknats att kosta 69,418 R:dr, ett låneunderstöd af 34,700 R:dr. Den landsort, belägen inom Jönköpings, Hallands och Elfsborgs län, som är intresserad i berörda företag, nästan uteslutande bebodd af en obemedlad allmoge, är af naturen särdeles vanlottad, med, jemförelsevis till skatterna, svag jord och utsatt för frostländighet till följd just af dessa sjöar. Orten, som är aflägsen från kommunikationer och aldrig uppburit något understöd af statsmedel eller haft någon fördel af de betydliga belopp deraf, som till lättnad för andra orter utbetalts, föreställde sig derföre, att den, med samma skäl som Norrland och en del af Wermland, kunde få en del af berörda statsunderstöd såsom anslag och hade i denna förhoppning, redan långt före låneunderstödet beviljande, år 1860 väckt fråga om utrifning af det vattenverk, som hindrade sänkningen, hvilken fråga efter en kostsam process afgjordes genom Kongl. Maj:ts dom den 11 Maj 1864, hvarigenom intressenterna ålades att genast, inom förelagd dag, utgifva lösningssumman 18,238 R:dr, som således måste erläggas 4 år innan arbetet, till följd af statsanslaget, kunde påbörjas. Följden häraf blef, att intressenterna utarmades af ränterna på löseskillingen, hvilket från deltagande deri afskräckt en stor del af strandegarne. Bland dessa äro jemväl flera boställen, hvilka under mellantiden ombytt innehafvare, och de myndigheter, hvilka omhänderhafva nämnda boställen, förklarade, på anmälan af de nya innehafvarne, att de ej deltoge

i företaget. Härtill kom, att 1868 års missväxt och den sistlidne år i orten inträffade frost minskat tillgångarne. En mängd processer hafva till följd häraf måst anställas mot strandegarne, som till en början förklarar sig vilja deltaga; och slutligen har planen för arbetet, enligt ett af Kongl. Maj:t år 1870 gilladt förslag, måst väsendtligen förändras, hvarjemte tiden för arbetets utförande af Kongl. Maj:t förlängts till den 1 Oktober 1873.

Till gäldande af de ökade kostnader, som af dessa sammanstötande omständigheter föranledts och som, fördelade på de kvarstående intressenterna, drabba dessa mångfaldigt tyngre, kunna dessa, som uteslutande utgöras af allmoge, helst den ende ståndsperson bland intressenterna råkat i obestånd, omöjligen anskaffa erforderliga medel. Utan ytterligare melankomst af Staten måste således företaget afstadna, de derå nedlagda kostnader, utan allt gagn för orten, som deraf väntat så mycket genom frostländighetens förminskande, uppoffras och det redan utbetalda statslånet utkrävas af borgensmännen, om ens dessa skulle kunna, med uppoffrande af allt hvad de ega, åstadkomma detta belopp.

Man skall tilläfsventyrs invända, att ett sådant exempel af ytterligare melankomst från Statens sida, vore äfventyrligt. Jag tillåter mig dervid erinra: att Gefle—Dala jernväg, ett företag, som gagnat landet betydligt och hvari mäktiga krafter voro intresserade, just genom ett sådant, långt efter det första lånets användande beviljadt, *yttre* tillskottslån kom till utförande; att ett sådant ytterligare understöd jemväl beviljades för sänkningen af sjön *Weselängen*, äfvensom vid mångfaldiga andra arbeten; att för närvarande, då Staten kan upptaga penningar till låg ränta, den icke det ringaste förlorar på att lemna ett lån, för hvars gäldande den genom arbetet kunna marken lemna full säkerhet, oafsedt den vinst Staten gör derpå att tillståndet i orten förbättras, i stället för att densamma, genom lånets utkrävande, utan allt gagn utarmas; samt slutligen, att det icke lär vara emellan enskilda kontrahenter utan exempel, att, till följd af inträffande talande skäl, en långifvare eller förläggare lemna ett ytterligare förskott, som tryggar utförandet af ett arbete, hvartill han lemnat ett lån. Sådana frågor måste betraktas såsom en affär, och affärsmannen följer framför allt den princip att handla med omdöme och urskiljning.

Då således de svårigheter, som efteråt mött detta för orten gagnande företag, tillkommit utan något intressenternas förvällande eller ens af dem kunnat förutses; då räntorna å det belopp, utgörande öfver hälften af statsanslaget, som långt före arbetets påbörjande måste erläggas och utgå i nära 10 år, innan det kan utföras, på ett kännbart sätt trycka delegarne; då, till följd häraf och genom ombyte af innehafvare af de i bolaget intresserade boställen, hvilka ega $\frac{1}{3}$ af den mark, som derigenom vinnes,

vederbörande embetsmyndigheter, som hafva tillsynen öfver dessa boställen, förklarar sig ej vilja deri deltaga, hvilket lockat åtskillige jordegare att följa detta exempel och föranledt rättegångar, som ytterligare utarmat bolaget; då detsamma såsom endast bestående af allmoge omöjligen kan anskaffa erforderliga medel; då således företaget, genom hvilket den aflägsna och alla kommunikationer saknande orten skulle befrias från frostländighet, i saknad af ytterligare lån skulle afstadna; då Staten genom beviljande af sådant lånetillskott, hvarpå mångfaldiga exempel ej saknas, icke gör den ringaste uppostring, men tvärtom försäkrar sig om återbetalningen af det första lånet, enär den mark, som vinnes, utgörande tillsammans vida öfver 1,000 och närmare 1,500 tunnland, jemte hemmanen utgöra säkerhet för återbetalningen; och då dessa omständigheter i förening med nödvändigheten att söka tillåtelse till förändring af planen fördröjt utförandet, så föreslår jag värdsamt:

att Riksdagen måtte för sänkningen af sjöarne Kalfven och Fegen bevilja ett ytterligare lån, motsvarande hälften af det för arbetets fullbordande erforderliga ytterligare belopp, som utgör 30,000 R:dr, eller *Femton tusen Riksdaler* under samma vilkor som det redan beviljade, samt anstånd med inbetalning af ränta och amortering å redan bekomna och nu ytterligare sökta lån till utgången af år 1874, hvarförinnan arbetet svårigen kan fullbordas.

Stockholm den 25 Januari 1872.

S. Fr. Norén,
från Elfsborgs län.